

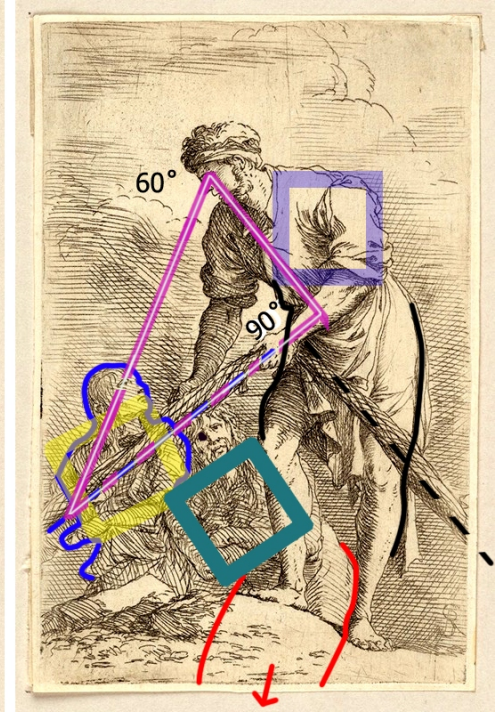
A képre Winkler Zoltán pedagógus és kutató hívta fel a figyelmemet 2023 novemberében, egyfajta találós kérdésként. Internetes segítség nélkül kellett volna azonosítanom a képet, ami nem sikerült, de miután elárulta a kép címét, és hogy rajta Püthagorasz a központi alak, az újabb megoldandó kérdés már a tartalomra vonatkozott. Később derült ki, hogy Zoltánnak már volt egy megoldása, amire hamarosan kitérek. Én csak egyet tudtam tenni, elindultam azon a nehezkesebb nyomon, ami már mintegy 100 képnél eredményre vezetett, ez pedig egy bizonyos „EDM-szimbolikán” alapul, amit még 2021-ben publikáltam, és ami a nyugat-európai keresztény festészet fősodratú nyelvének tűnik. Ez a VI. század elejétől lényegében napjainkig azonosítható, és részint a klasszicizáló, a történeti és a zsánerfestészetre is átöröklődött. Közben szénéztem a szakirodalomban, ahol valósnak és valótlannak bizonyult értelmezésekbe és tézisekbe ütköztem. Van aki Püthagorasznak azt a legendáját látja a képen, amikor a vegetáriánus és állatbarát tudós kifizeti a kifogott halakat a halászoknak, majd utasítja őket, hogy engedjék vissza azokat a tengerbe. Találtam olyan leírást, miszerint a képen Püthagorasz egy lanttal látható a képen, de olyat is, miszerint a képen egy olyan halat fognak ki, amin egy háromszögszerű jel van. Ez utóbbi állításnak – bár az talán nem egészen pontos és egyértelmű, és ott lényegesebb jelzések is vannak – nagyon megörültem, mert hozta a megoldást. A kép úgynevezett EDM rendszerét – egy bizonyos rejtett tengelyrendszert – akkora már feltártam, és abban a háló kiemelése a Tejútra esett. Mivel a Tejút egyik hagyományos jelentése az életút, arra következtettem, hogy a képen a pitagorasz-i életút egyfajta „életcélként” a Pitagorasz-tétel feltalálásához vezet, amit a háromszögszerű jel szimbolizál, másképpen fogalmazva a kompozícióban a Pitagorasz-tétel kifogása látható, ami a tudós életútjának fő mozzanata. Egy nagyobb felbontású képen aztán láttam, hogy az említett hal csak gyengén érzékelhető egy nagy háromszög belsejében (a háló tartalmára később visszatérek), de ugyanekkor a látókörömbbe került Salvator Rosa egy korábbi munkája, ahol a festő pont ezt a jelenetet ábrázolta egy jól látható derékszögű háromszöggel, és feltűnő négyzetekkel, amik a Pitagorasz-tételben szereplő négyzetekre utaltak. Tehát egy helyes következtetésből kiesett egy gyengébb premissza, de rögtön a helyére került egy erősebb. Innen már csak pontosítani kellett a festmény értelmezését az EDM apparátus további komponensei mentén.

2. ábra [3]

ban az egyik halász nyitott tenyerével az ötös számot mutatja, tehát itt egy pitagorasz-i számhármast (3-4-5) jelenik meg. A továbbiakban a 12 (13?) szereplő zodiákus jegyekhez való rendeléséről van szó. Nem zárnam ki ezt a lehetőséget, bár én 13 vagy akár 14 alakot is látok. A szereplők számát és jelentését érdemes lenne tovább pontosítani, itt csak annyit tennék hozzá, hogy tapasztalatom szerint a mitikus festők az offenzív témákhoz sokszor a Napra (Nap-naptár) jellemző 12-es számot, a szomorú, tragikus, defenzív témákhoz a „sematikus” fél Hold-ciklust jelző 14-es vagy a szinodikus félholdciklust felülről közelítő 15-ös számot rendelik valamilyen formában. Salvator Rosa ilyen értelemben viszont nem túl következetes, közismert, hogy képei sötét tónusúak, viharos emóciókkal terheltek. Itt is ez a „következtetlenség” érhető tetten, egy felfedezés, egy alapvetően pozitív aktus negatív konnotációval van megjelenítve. A 12-13-as számossággal kapcsolatban a cikk felveti a Júdás-típusú negatív többletszereplő lehetőségét – persze más értelemben – idézve Püthagorasznak egy gyilkosságról szóló legendáját, utalva Salvator Rosa Püthagorasz az alvilágban című képére is. Végül egy érdekes irodalmi analógiát hoz. Rilke Őszi nap című versében az egyes versszakokban a sorok száma rendre 3, 4 és 5 (a legkisebb Pitagorasz-i számhármast). A vers az őszi napjegyenlőség napján születik, a sötétebb félév kezdetének időpontjában (megjegyzem, a sötétebb félév a csillagmitikus nyelvezetű műalkotásokban az alvilág analógiája is).

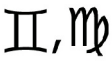
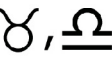
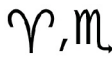
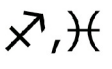
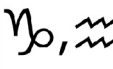
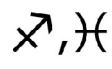
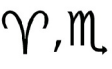
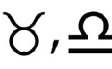
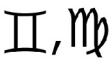
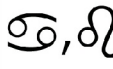
* * *

A jobboldali kötélág a kötelet tartó férfi testét osztja két részre. A harmadik férfi teste a csípőjénél hajlik, és az arányokból látszik, hogy az lefelé kifut a képből. A szituáció meglehetősen valószerűtlen, olyan, mintha egy igen meredek domb mögött, vagy egy árokban állna, különben hol férne el a lába? Ebből arra következtethetünk, hogy létezhet egy harmadik háromszög-oldal, de az a képen kívül metszi a férfit, vagy a harmadik oldalnak azt a talajszintet tekintjük, amin a kötelet tartó férfi áll. Sajnos ez nem egyenes – a mitikus képeknek ezen a helyén gyakran látunk ilyen fehér „ómega”-alakot, ez az úgynevezett körbefutó zodiákus Bak-megjelenítője szokott lenni, de ez a kérdés nem annyira fontos, hogy itt érdemes lenne részleteznünk. Hasonló a helyzet a bal oldali férfi övön aluli részével is, itt további zodiákus megjelenítők „zavarják” az ábrázolást. A lényeg, hogy a három férfhoz nagy valószínűséggel egy háromszög három oldala tartozik. A következő, amit érdemes szemügyre venni – a szereplők nézészvonala. A baloldali és a magas férfi egymás szemébe néz, a harmadik merőlegesen kifelé néz a képből. Ezt akár két dimenzióknak is érthetjük, ami a már megtalált háromszögre mint síkidomra utal, de különösen az egymásra nézők nézészvonala érdekes. Ha a két szembogarat összekötjük, az pontosan 60 fokos szöget alkot a magas férfi szemétől a köntös gombján át húzható egyenessel, és ezt a vonalat a festő a ruha gyűrődéseként is kiemelte. Ez a vonal pontosan merőleges a baloldali kötélágra – én itt az alsó vonalat vettem tekintetbe (a kötél kissé hullámos, a magas férfi mutatóujjánál és a közös nézészvonalnál futó alsó élre fektettem az egyenest). Így egy nevezetes derékszögű háromszöghöz jutunk (a harmadik panelen lilával jelölve) amelynek a rövidebb befogója köztudottan fele olyan hosszú, mint az átfogója. Harmadsorban a két baloldali férfi fel- és alkarjait érdemes megfigyelni. Ezek nagyjából négyzetet alkotnak, ami a Pitagorasz-tételben szereplő kvadrátokra utalhat ($a^2+b^2=c^2$). Nem ennyire nyilvánvalóan, de még a harmadik férfinál is értelmezhető egy ilyen négyzetes részlet a számunkra jobb vállnál. Az elmondottakból érzékelhető, hogy a nyomat is a Pitagorasz-tételre utal.

A festménybe rejtett Pitagorasz-tétel legszigorúbban és legnyilvánvalóbban az EDM apparátussal mutatható ki. Ez egyrészt a (szakrális) festményekben elrejtett és a párizsi izmusokig szinte kizárólagosan használt „exil-domicil-monogramos” tengelyrendszer, de ez nem egy öncélú szimbolikai váz, több annál, ezzel a festők a festmények titkos tartalmát is támogathatják több hagyományos eszközzel, amik közül a bolygók szereplők közötti elosztását, a Tejút-szimbolikát és a Jézus-monogram helyét emelném ki.

Az EDM rendszer leírását és az EDM apparátus gyakorlati használatát számos munkában publikáltam – kezdetnek ajánlanám az [4] forrást – itt csak röviden ismertetném. A szóbeli és vizuális művészetekben az éves természeti ciklus (és a precessziós ciklus) lenyomataként megjelenik a zodiákus szerkezet. A keresztény korszakban ez a „katakomba művészet” utáni időszakra tehető, amikor az ábrázolás életképiről szimbolikusabbra vált. Példa erre a Sínai Szent Katalin kolostorban látható Jézus Pantokrátor ábrázolás, ahol egy egyszerű arcképen én a zodiákus 12 jegyét látom, egyik oldalon a sötétebb, a másik oldalon a világosabb fél-év jegyeit, amik Jézus földi és égi arcaként értelmezhetők (úgy tudom az égi-földi értelmezés Dobos Csanád magyar kutatótól származik). A zodiákus szimbolika jóval régebbi, de ez lehet az az idő, amikor szervesül a keresztény festészettel. Jellemző szóbeli példa lehet Remete Szent Pál Szent Jeromos által írt negyedik századi legendája, ami a zodiákus 12 stációját járja be a Nap uralmi helyétől (Oroszlán) a Hold uralmi helyéig (Rák) [5]. Ez az elv egybeesik az EDM rendszerű képek „ősibb” rétegével, ugyanis azokban is mindig megfigyelhető egy úgynevezett körbefutó zodiákus, amikor is a zodiákus jegyek megjelenítői nagyjából a kép kerülete mentén sorrendben vannak elrejtve, az órászámhoz hasonlóan. Tipikusan a Kos az óra 9-esénél van, és a zodiákus jobbra forog, így a legmagasabb napállásnak megfelelő Rák a 12-esnél, az őszi napéjegyenlőségnek megfelelő Mérleg az óra 3-asánál, a legalacsonyabb napívnek megfelelő Bak az óra 6-osánál van. Valószínűleg a bolygóméltóságok ptolemaioszi elvének hatására úgy a szóbeli, mint a vizuális művészetekben feltűnik a bolygók és a zodiákus jegyek viszonya mindenekelőtt a bolygók exil és domicil méltóságának formájában. Festményeken ez úgy érhető tetten, hogy a korábban említett körbefutó zodiákus mellett a képen megjelenik a hét asztrológiai bolygó megjelenítője is, és mindegyik szigorúan egy egyenesre esik az adott bolygó exil és domicil jegyével, amiből egy vagy kettő lehet (lásd az 5. ábrát).

BOLYGÓ							
DOMICIL							
EXIL							

5. ábra

Elvben minden bolygóhoz tartozhat egy ilyen rejtett tengely, amit a bolygó exil-domicil (ED) tengelyének neveztem el, és mivel hét asztrológiai bolygó van, ezek száma alapesetben hét. Az 5. táblázatból viszont látható, hogy ahol a Merkúr exil méltóságú, ott a Jupiter domicil, és viszont. Ez azt jelenti, hogy a Jupiter és a Merkúr exil-domicil tengelye közösíthető oly módon, hogy arra a Jupiter és a Merkúr megjelenítője és a közös exil-domicil jegyeik esnek. Ilyen összevonással a festők gyakran élnek, és így a festmény rejtett ED tengelyeinek a száma kevesebb is lehet. Ugyanez a helyzet a Mars-Vénusz párral, sőt a Szaturnusz ED rendszerével is, abba ugyanis beleíródik a Nap és a Hold ED rendszere. Így belátható, hogy a bolygókhoz tartozó titkos tengelyek száma 3 és 7 között változhat. Ezt a számot viszont megnövelheti eggyel a Tejút, amit a festők további titkos tengelyként szerepeltethetnek. A Tejút az égen a zodiákushoz rögzített alakzat, annak felső szára a Bika és az Iktrek között fut át, alsó vége pedig két ágra bomlik, az egyik a Skorpióra, a másik a Nyilasra fut ki. Ez több két- és hárompontos kódolásra ad lehetőséget, amit a hagyomány használ is, de leggyakrabban a Tejutat a Nyilas-Iktrek tengelyre kódolják. A titkos tengelyek száma így a Tejúttal együtt 3 és 8 között változhat. Ez az exil-domicil tengelyrendszer az EDM rövidítésen belül az ED komponensnek felel meg. Az „M” a Jézus-monogramra utal, ugyanis az EDM rendszerű képeken mindig van 3 olyan ED tengely, ami egy pontban metszi egymást, az egyik a másik kettő pontos szögfelezője, és arra egy a képen látható ív íródik, egy olyan IV. századi Jézus-monogramot adva, ahol az azt alkotó „X” és „P” közül a „P” feje az „X” metszéspontjába fut be. Összességében minden EDM képen egy meglehetősen összetett és egyedi asztrálmítoszi rendszer látható, amelyen a bolygók exil és domicil jegyei részint a körbefutó zodiákusból vannak véve, de a kellő kompozíció kialakításához a festők további, olykor igen nagy számú exil és domicil „pótjegyet” iktatnak be.

Ez idáig maga az EDM rendszer, de mire használják ezt a festők? Nagyszámú kép elemzéséből kiderült, hogy ha a képben rejtett tartalom van, azt ez a vonalrendszer támogatni szokta. A titkos tartalomra a festők főleg az EDM rendszerből azonosítható három komponens segítségével utalnak (persze több ilyen is van).

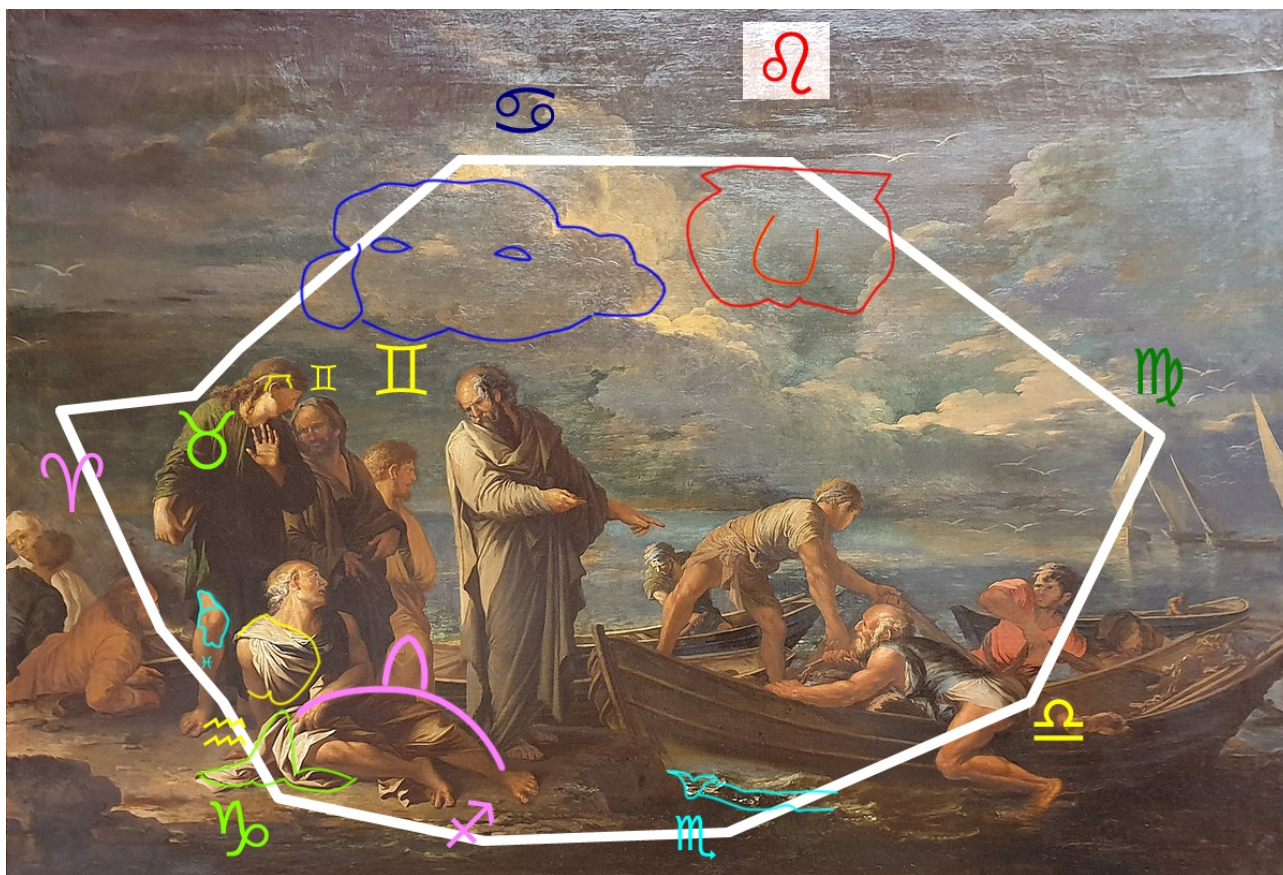
1. A bolygók kiosztása a többszereplős képeken. Az elv az, hogy a bolygókarakter átíródik arra a szereplőre, amiben a bolygó megjelenítője el van rejtve. Például, a Nap főszereplő, a Hold segédszereplő, stb. A bolygók azonosítását nagymértékben megkönnyíti és visszaigazolja az EDM tengelyrendszer pontos meghatározása.
2. A Tejút-szimbolika. A Tejútnak vannak hagyományos jelentései. Ahhoz mint az éjszakai égbolt egyik legfényesebb ösvényéhez, amire rálépni nem lehet – tehát nem az evilágból való – igen régen hozzátapadt az a képzet, hogy az az evilágot és a túlvilágot összekötő út, amin a túlvilágból az evilágra születik az ember vagy egy emberi közösség (pl. dinasztia), vagy azon távozik vissza a túlvilágra. Kapott egy „reinkarnációs” jelentést is, amikor az az azonos szerepkörbe születő szereplők közös útja. Jelenti a transzcendens, de adott kontextusban a hétköznapi életutat, és néha az égi gondviselést, tápláló erőt is (ilyen például Héra kifröccsenő teje a görög mitológiában, amiről a Tejút a nevét kapta). A festők a felsorolt valamennyi jelentést használják.
3. A Jézus-monogram helye. Az a szereplő vagy szituáció, amelyre a Jézus-monogram esik, isteni kegyelemben részesül. Világi témánál ez jelenthet sorsszerű kedvezményezettséget, kiválasztottságot, akár egyszerű szerencsét is.

Léteznek a hagyományos asztrálmítoszi nyelvezetből adódó további szempontok is, ilyen például a Halak-Kos átmenethez köthető számos „újjaszületési” analógia (un. Vég-Kezdet kódolás: alapítás, feltámadás, gyógyulás, gyógyítás, stb.), de a felsorolt három pont elegendő ennek a képnek a vizsgálatához.

Az EDM rendszer részletes kimutatását az úgynevezett **körbefutó zodiákus** bemutatásával kezdjük, ami az óramutató járása szerint halad, nagyjából a kép kerülete mentén (vékony fehér sokszög – 6. ábra). Az egyes zodiákus jegyek azonosításához tudnunk kell, hogy azokat megjelenítheti:

1. A nyugati zodiákus jegyet jelző állat vagy állatfej vagy a nem állatról elnevezett jegyek közvetlen ábrázolása;
2. A nyugati zodiákus jegy képele akár kézzelírt, stilizált vagy más felismerhető formában;
3. A keleti zodiákus állatának vagy az állatfejnek az ábrázolása;
4. A keleti zodiákus jegyhez tartozó holdház-állat vagy az állat fejének ábrázolása;
5. Egyéb kialakult analógia ábrázolása, mint például a Rákot jelző középkorú női fej, vagy a Vízöntőt jelző fiatal fiú fej és fiatal lány fej egymás mellett.

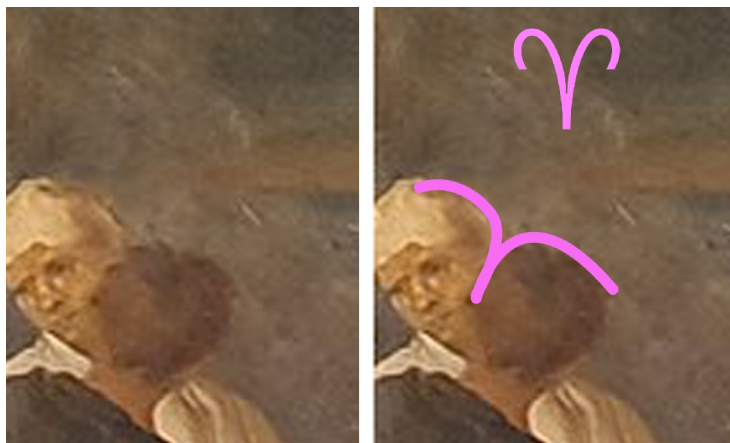
A nyugati és a keleti zodiákus jegyei, illetve a 28 kínai Hold-ház kettes és hármas csoportjai között fix szimbolikai megfeleltetés létezik, amit Magyarországon 1985-ben publikáltak (úgynevezett Pap-Kustár kör). Ez egy Európára jellemző hármas megfeleltetési rendszer, és ez különbözik a kínai zodiákus jegyek és holdház-csoportok Kínában bevett összerendelésétől, ami megtalálható például Irina Palagina leírásában [6]. Az eredeti kínai rendszer láthatóan a sztyeppén került át. A Kaukázusban találtam egy már Európához (a görög mitológiához) igazodott változatot, ennek tanulságai, illetve a gyakorlati műelemzések alapján a Pap-

MAGYAR HÁRMAS ÁLLATÖVI RENDSZER

	KOS TAVASZPONT	BIKA	IKREK	RÁK	OROSZ- LÁN	SZŰZ	MÉR- LEG	SKOR- PIÓ	NYILAS	BAK	VÍZ- ÖNTŐ	HALAK
ZOD. JEGY	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓
NYUGATI KELETI	KOS KUTYA	BIKA DISZNÓ	IKREK PATKÁNY	RÁK ÖKÖR, TEHÉN	OROSZLÁN TIGRIS	SZŰZ NYÚL, MACSKA	MÉRLEG SÁRKÁNY	SKORPIÓ KÍGYÓ	NYILAS LÓ	BAK KECSKE, BÁRÁNY	VÍZÖNTŐ MAJOM, IFJÚ	HALAK KAKAS, MADÁR
HOLDHÁZAK	KUTYA FARKAS (BÁRÁNY) KÉTFEJŰ MADÁR	DISZNÓ GALAMB	PATKÁNY/EGÉR BAGOLY, DENEVÉR	ÖKÖR, TEHÉN, BÖLÉNY GÓLYA, EGYSZARVÚ	PÁRDUC TIGRIS RÓKA	NYÚL, MACSKA MEDVE	SÁRKÁNY SZARVASKÍGYÓ GILISZTA	KÍGYÓ GÍMSZARVAS	LÓ DÁMSZARVAS	KECSKE, BÁRÁNY SZAKÁLL, SAKÁL	IFJÚ MAJOM HOLLÓ	KAKAS PÁVA
uralk. bolyg.	♂	♀	♂♀	☾	☼	♂♀	♀	♂	♂	♂	♂	♂

szabály szerint az óra 3-asa környékén helyezkedik el. A 8. ábrán látható, hogy a kép baloldalán lévő két férfi fejevonalára a Kos képele írható. Ez egy ismert megoldás, ilyet látunk például Leonardo Utolsó vacsoráján a Jézustól számunkra jobbra lévő két apostolnál. A festő ezzel tud az asztal mögötti 13 szereplőhöz 12 jegyet rendelni.

8. ábra [3]

legbiztosabb kód azonban az arc bal felén megfigyelhető szembenézetű disznófej, amin látszik a malac kerek orra, két kerek pófája és a számunkra bal füle is (9. ábra).

9. ábra [3]

A 9. ábrán tüntettem fel a soronkövetkező jegy, az Ikek megjelenítését is. Két beszélgető és egymás felé forduló alak is hozhatja az Ikeket, és az ábrán pont ezt látjuk, de van itt egy kisebb Ikek megjelenítő is. A zöld ruhás tanítvány füle fölött egy bagoly néz ki, ami az Ikek Hold-háza (lásd a táblázatot). A jobb érzékelhetőség végett ezt a bagolyfejet a 9. ábra jobb felső sarkában kontrasztosítva, kinagyítva is hozom, sárga keretben. Ez a bagoly egyébként nem csak a körbefutó zodiákus Ikek-megjelenítőjének tekinthető, az a Nyilas-Ikek kódolású Tejút része is, ahol az Ikek jegyét hozza.

10. ábra [3]

A nyári napfordulónak megfelelő Rák megjelenítője szabály szerint középen fenn található. Itt a tájképeken általában felhő van, és esetünkben is itt kell megtalálni azt az asszonyfejet, amivel a festő a jegyet kódolta. Ezt a megjelenítőt hiába keressük a táblázatban. A festőknek ez a kódolási szokása valószínűleg onnan ered, hogy az anya (egyébként a régi család általában) a horoszkópok negyedik házához tartozik, az

azzal bizonyos értelemben analóg zodiákus körben pedig a Rák is a negyedik pozícióban van, mármint a tavaszponttól számítva. Ez a legtipikusabb számozás, a mesékben előforduló mitikus számok is sokszor a tavaszponttól adódnak. A felhőkbe írt ábrázolások azonosításához nagy rutin kell, a képet kissé kontrasztosítottam is, de érdemes nagyobb képkivágásban is megnézni egy adott motívumot, úgy néha egyértelműbb. Azt, hogy helyesen találtunk-e meg egy adott megjelenítőt, általában a már feltérképezett komplett EDM rendszer alapján igazolható vissza az olyan esetekben, amikor ez a megjelenítő valamelyik ED tengelyhez szükséges. Ekkor a megjelenítőnek, esetünkben az asszonyfejnek vagy közrefognia kell a tengelyt egy másik megjelenítővel együtt, vagy az állat vagy ember szemén, orrán, száján kell átmennie a tengelynek. Képjel- vagy betűjellegű megjelenítők egy részénél (Mérleg, Skorpió, Szűz, Merkúr, Vízöntő, Hold) a tengelynek általában a megjelenítő szélén vagy a sarkánál kell futnia, a Napot jelző körön a tengely átmegy, a Jupiternél és a Szaturnusznál a kereszten megy át.

A körbefutó zodiákus Oroszlán jegyének a megjelenítése a 11. ábrán látható.

11. ábra [3]

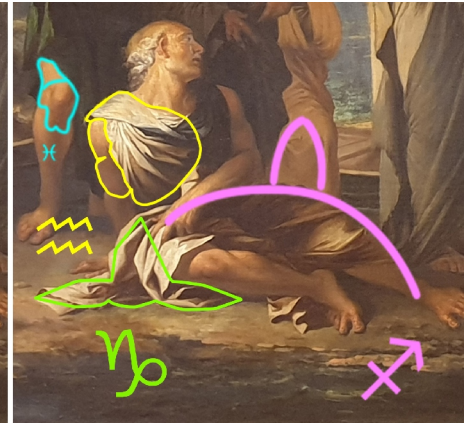
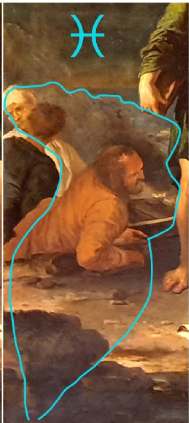
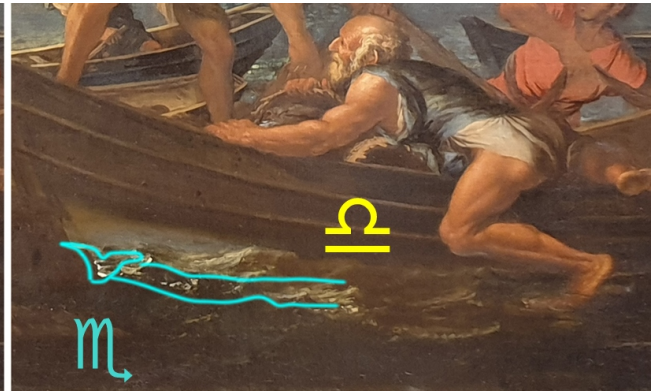
A megjelenítő azonosítása itt is nehéz feladat, én két lehetőséget is jeleztem. Berajzoltam a Szaturnusz ED-tengelyének a végét is, ami visszaigazolja, hogy a motívumot itt érdemes keresni (az Oroszlán a Szaturnusz exil jegye).

12. ábra [3]

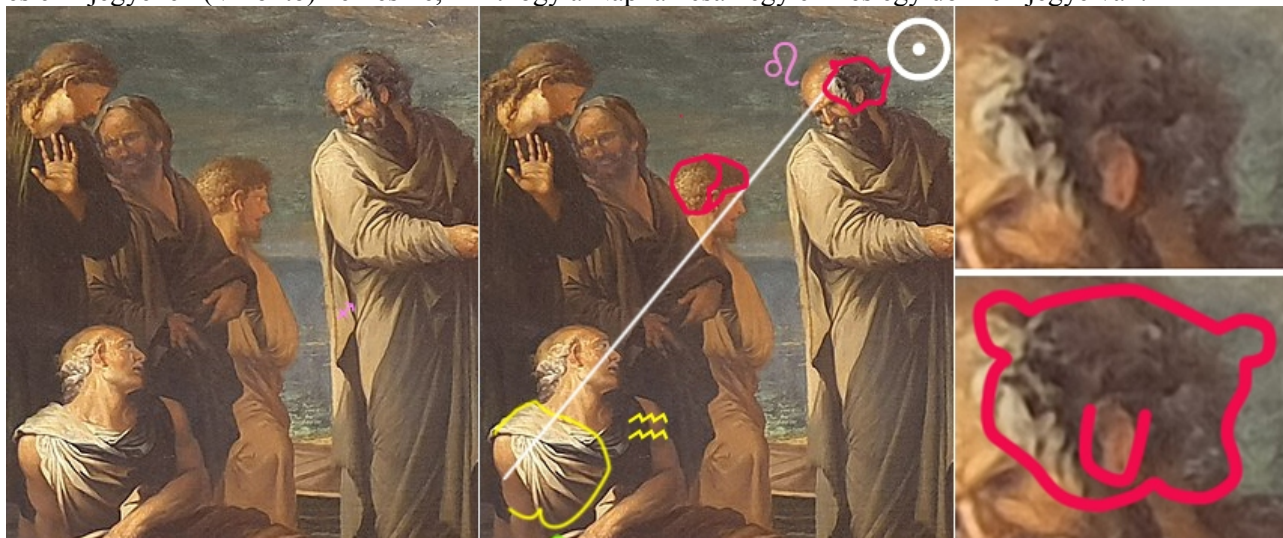
az egyik csónaktest részeként adódik. Érdemes egyébként tükrözni az ábrát, így a harmadik vitorla mintha a képjel hurkát mintázná. Lehet, hogy Salvator ezért festette így a vitorlát, bár ez a megoldás a tükrözöttség

A tavaszponttól számított hatodik jegy a Szűz. Ezt az állatok (macska, medve) mellett fiatal lányfejjel, fityulás női fejjel (apácafejjel), de sokszor a stilizált képjel jelzésével jelenítik meg. Ez utóbbinak az a lényege, hogy a képjelhez hasonlóan három függőleges vonal van ábrázolva, és alul a három vonal tömbjébe befelé mutató rövid szakasz látható, ami egy „önmagára visszamutató” huroknak tekinthető. Hasonló megoldást szoktak a Skorpiónál is használni, azzal a különbséggel, hogy ott elmutató (a külvilágra irányuló) nyilnak kell lennie. A 12. ábra bal felén látjuk a kép megfelelő részletét, itt a három függőlegest három vitorlarúd adja, a visszamutató szakasz

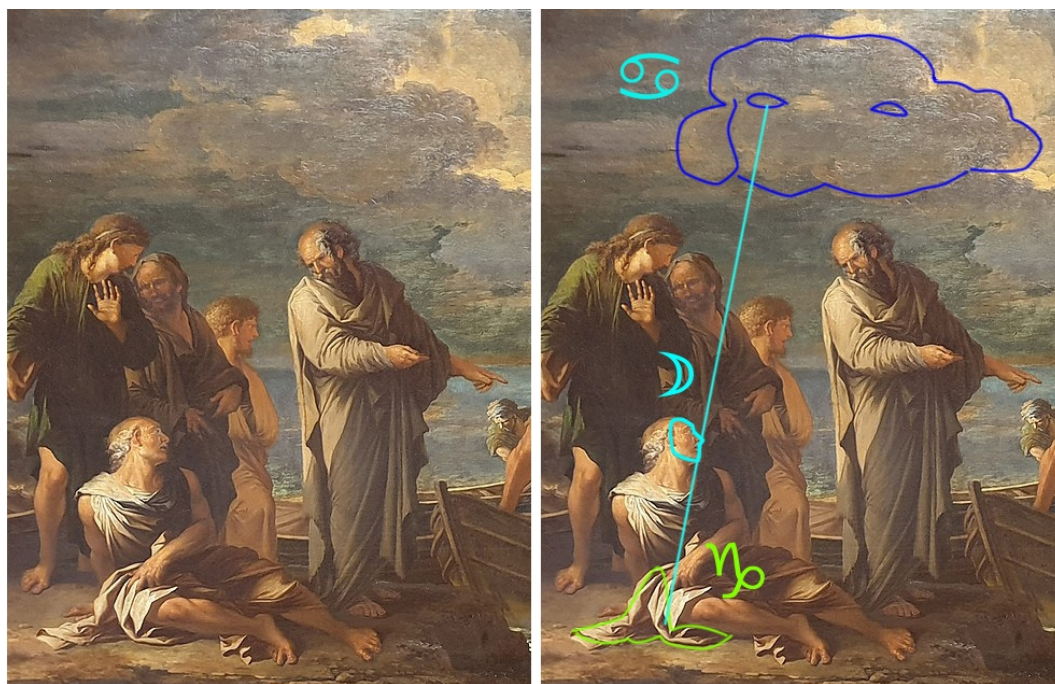
ram a földön ülő férfi fejére esik, abban az „X” egyik szárát a Nap ED tengelye, a másik szárát a Mars és a Vénusz közös ED tengelye adja, a szögfelező (a „P” szára) a Merkúr és a Jupiter közös ED tengelye. A mitikus festők emellett szeretnek többszörös csomópontokat is kialakítani, ami színén megerősítő lehet arra nézve, hogy helyesen térképeztük fel a rendszert. Ilyennek tekinthető, hogy a Jézus-monogram hármass csomópontján egy negyedik vonal, a Hold ED tengelye is átmegy.

Kezdjük a Nap ED tengelyével (15. ábra), amire csak a Napnak, a Nap domicil jegyének (Oroszlán) és exil jegyének (Vízöntő) kell esnie, minthogy a Napnak csak egy exil és egy domicil jegye van.

15. ábra [3]

A Nap ED tengelyét áttetsző fehér vonallal jelöltem. Alsó vége a nemrég azonosított Vízöntő-megjelenítő szemétől indul. Az egyenest balról érinti a jobbra néző alacsony tanítvány hajába írt oroszlán, de ez csak megerősítő szerepű. A domicil jegy szabályos megjelenítője a Püthagorasz hajából kinéző szembenézetű oroszlánfej, ahol a tengely a szem sarkán fut át. Ezt kinagyítva az ábra jobboldali paneljén mutatom. A Napot Püthagorasz kerek feje hozza. A tengelyre esik a földön ülő férfi feje is, de az nem ilyen kerek. Az ő arcában egy jobbra néző Hold van elrejtve, és a mű teljesebb kontextusából is látni fogjuk, hogy Püthagorasz játssza a Nap szerepét.

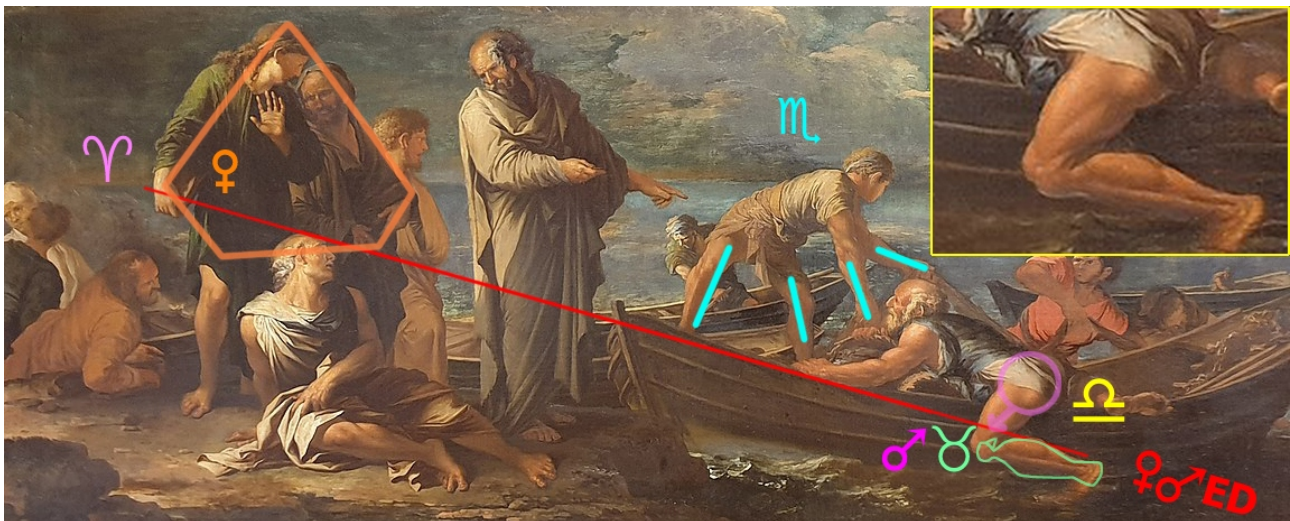

16. ábra [3]

tengely érint. Ez egy bevett szokás. Az, hogy az ülő férfi a Holdra van kódolva nem véletlen. Említettük, hogy az alakokba írt bolygók karaktere átíródik a személyre. Erre a mozzanatra a kép értelmezésénél térünk vissza.

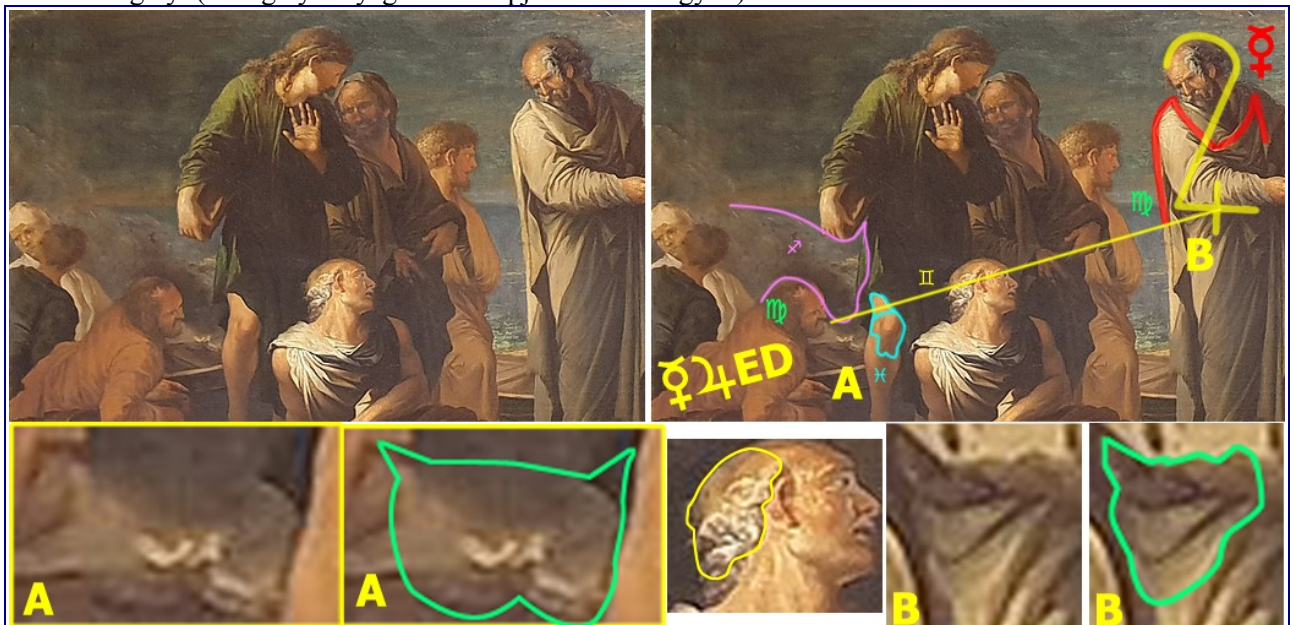
Folytassuk az ED rendszer vizsgálatát a Mars és a Vénusz közös ED tengelyével (17. ábra)!

A Holdnak, akárcsak a Napnak csak egy domicil és egy exil jegye van, a Rák és a Bak. A festő itt mind a két jegyet a kép körbefutó zodiákusából vette. A Hold türkisszel jelölt ED tengelye a Bakot adó, fejjel lefelé álló kecske szemétől a Rákot kódoló felhő-anya szeméig vezet. Mint említettük, a Holdat a földön ülő férfi jobbra tekintő arca jeleníti meg, amit a

17. ábra [3]

A két bolygó közös ED tengelyén a bolygók megjelenítőjén kívül a Kos, a Bika, a Mérleg és a Skorpió megjelenítőjének kell lennie, ugyanis a Kos és Skorpió a Mars domicil, illetve a Vénusz exil jegye, másrészt a Bika és a Mérleg a Vénusz domicil, illetve a Mars exil jegye. A pirossal jelölt tengely ugyan közel megy a körbefutó zodiákus Kosát megjelenítő két fejhez, de a tengelyhez tartozó Kost a zöld ruhás tanítvány kezében levő könyv és a kézfej „V”-je adja, annak a sarka esik a tengelyre. A megoldás nem túl elegáns, mert nem hozza a Kos-jel kifelé hajló alakzatát. A Vénuszt a festők leggyakrabban ötszöggel, ritkábban ötágú csillaggal, még ritkábban íves „V”-vel kódolják. Esetünkben a Püthagoraszról balra álló csoportban egy sötétebb ötszög ismerhető fel (lásd az 1. ábrán), ezt metszi az ED tengely. A másik bolygót – a Marsot – a képjele hozza. Ennek köre a csónakba mászó halász combjára írható. A körhöz csatlakozik a képjel „nyila” a combon látható hosszú vonás formájában. Ez és az alsó lábszárba írt felfelé álló csőrű galamb fogja közre a tengely másik végét (ezt a részletet az ábra jobb felső sarkában sárgával keretezve hozom). A Galamb Bika holdház, tehát ez a jegyünk is meg van. Maga a halász alakjával a Mérleget adja, és a tengely szabályosan a képjel (nagy ómega jel) sarkánál megy át. Egyetlen jegyünk hiányzik, a Skorpió. Ezt a mitikus ábrázolásokon gyakran jelzi emberi vagy állati kar- illetve lábrendszer, és mint említettük, lényege a három függőleges vonal és egy elmutató nyíl. Ezt a megjelenítőt türkisszel jelöltem. A három függőlegest a halász két lába és egyik karja, az elmutató nyilat a másik karja adja. A Skorpió megjelenítője szabályosan, felülről érinti a tengelyt (a tengely lényegében a képjel sarkán megy át).

18. ábra [3]

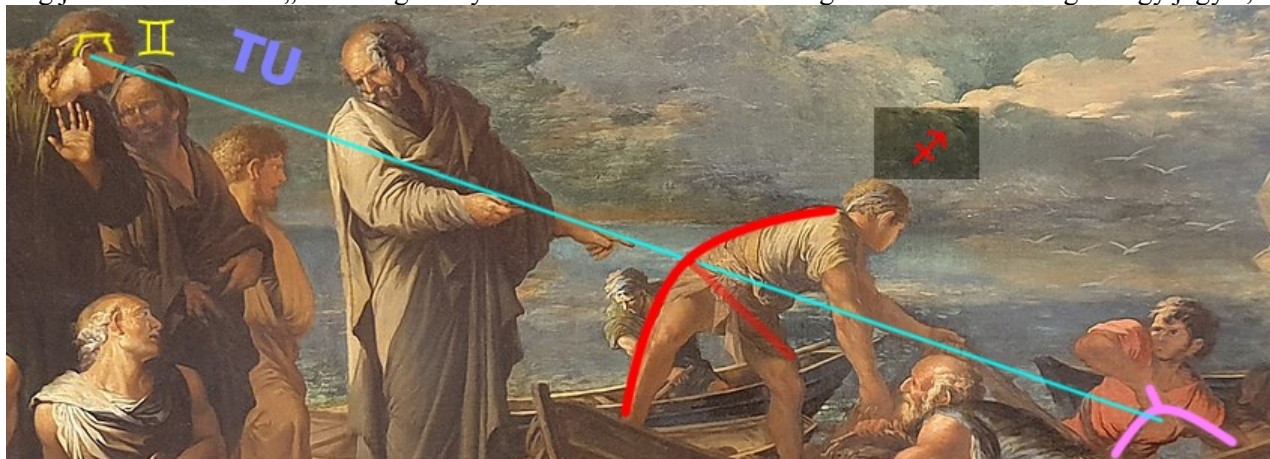
A 18. ábrán látjuk a Jupiter és a Merkúr közös ED rendszerét. A Jupiter kézzel írt képjele Püthagoraszról ismerhető fel. A képjel íve a tudós kerek fejéről indítható, a keresztjét a vízszintes alkar és egy függőleges ruhagyűrődés adja. A Merkúrt a leggyakoribb megjelenítője, egy íves „M” jeleníti meg, ami Püthagorasz

mellén látszik. A két bolygó közös, sárgával jelölt ED tengelye szabály szerint átmegy a Jupiter képjelének a keresztjén és az „M” sarkán. A tengelyre emellett a Nyilas, az Ikrek, a Szűz és a Halak megjelenítőjének kell esnie. A Nyilast a 18. ábrán lilával körvonalazott lóalak hozza, minthogy a Ló a Nyilas keleti megfelelője. Ez a zöldruhás tanítvány térdére írt kakasfejjel (=Halak) fogja közre az ED tengelyt. Ezzel a Halak is előállt. Az Ikreket gyakran hozza két egymással szembe néző, vagy két ellentétes irányba néző fej vagy szereplő. Figyeljük meg, hogy a földön ülő férfi hajába egy hátrafelé néző arc van rajzolva, ami az előre néző arccal együtt Ikrek kód. Ezt a fejet az ábrán alul, középen nagyítottam ki, és a hátranéző arcot sárgával körvonalaztam. Ez az Ikrek kód is az ED tengelyen van. Már csak a Szűz megjelenítője hiányzik. Ebből kettő is van. A lófej alatt, de a Jupiter-jel keresztjétől balra is el van rejtve egy-egy macskafej, ami Szűz-kód. Ezeket az ábra alján baloldalt és jobboldalt mutatom eredetiben és körvonalazva is, A-val és B-vel jelölve. Ezzel valamennyi megjelenítőnk előállt.

19. ábra [3]

A Szaturnusz ED rendszerét a 19. ábra szemlélteti. A bolygót a képjele jeleníti meg, melynek keresztje a vízszintes alkarra és a köntös függőleges élére íródik. Jól látszik a képjel szoknyájának a lehetséges íve, a szoknya vízszintes szakasza bizonyos szabadságfokkal húzható meg, de igazából csak a kereszt helyének van jelentősége, mert annak kell a tengelyre esnie. A szürkével jelölt tengelyen a Bak, a Vízöntő, a Rák és az Oroszlán megjelenítőjének kell lenniük. A szürke ED-tengely alsó végét a már ismert kecskefej (zölddel jelölve) és a fiatal arc (sárgával jelölve) fogja közre, ami a Bak és a Vízöntő megjelenítője. A tengely másik vége a körbefutó zodiákus Oroszlánjának szájára fut ki, de előtte még átmegy egy felhőanyán, ami a Rákot hozza. Ez nem azonos a körbefutó zodiákus Rák-megjelenítőjével, utóbbi kiejebb van. Elég jól látható ennek a „másodlagos anyának” a két szeme. Ezzel meghatároztuk a szükséges négy jegyet,

20. ábra [3]

A kép értelmezése szempontjából nagy jelentőségű az utolsó titkos tengely, a Tejút. Ennek

leggyakrabbi kódolása a Nyilas-Ikrek. A Tejút Püthagorasz két kézfejére, sőt a balkéz mutatóujjára is illeszkedik, rajta van a zöld ruhás tanítvány fülénél lévő – már ismert – kis bagoly az Ikrek képviselőjében és két Nyilas-megjelenítő is. Az egyik a csónakban előrehajló halász íj alakú hátívéből adódik, ehhez a „nyílvevő” is megtalálható, ami a ruha sötétebb tónusú, nyílhegyszerű nyúlványában végződik. A másik megjelenítő a kötélágakra és a hálót kiemelő halász kézfejére íródik. A Tejút egyik hagyomány szerinti jelentése az életút, és az itt – mint korábban tisztáztuk – a Pitagorasz tétel kifogásának helyéhez vezet, ami úgy értelmezhető, hogy az a tudós életének mintegy a végpontja, eredménye. Ez a megállapítás az EDM analízis kiértékelési mechanizmusánál említett második pontnak, a Tejút-szimbolikai vizsgálatnak felel meg, de megerősíti azt az első és a harmadik pont – a bolygókiosztás és a Jézus-monogram – szerinti elemzés is.

Vizsgáljuk meg a bolygók helyzetét! Kisebb jelentőségű a Mars, ami a csónakba mászó halász combján van. A Mars a cselekvés bolygója, és esetünkben a képnek azon a részén van, ahol a szereplők cselekednek, kihúzzák a hálót, eveznek, vagy a zsákmánnyal töltik a kosarakat. A másik kisebb jelentőségű bolygó a Vénusz, ami a tanítványoknak a mesterhez közeli csoportjában ismerhető fel, egyébként a körbefutó zodiákus Bika jegyének a szomszédságában. Ez megjelenítheti a zenét, a táncot, a rituális étkezéseket, ami a Pitagorasz-szekta életmódjához és a tudós zeneelméleti tevékenységéhez kapcsolódhat. Igen fontos, hogy Püthagoraszba esik a Nap, a Merkúr, a Jupiter és a Szaturnusz, míg a földön ülő férfiba a Hold. A Nap tipikusan főszereplő, a Hold segédszereplő, utóbbi egyfajta alárendeltséget jelent a Naphoz viszonyítva. Püthagorasz lényegében a saját tételére mutat mind a két kezével, de az ülő férfi szemébe néz, az meg vissza rá, tehát neki magyaráz. Ez azt jelenti, hogy köztük egyfajta mester-tanítvány viszony van, ezt erősíti meg a Nap-Hold kódolás is. A Merkúr sokszor valamilyen mediális, közvetítő szerepet, továbbítást jelöl. Esetünkben Püthagorasz láthatóan a matematikai tudást közvetíti a befogadó felé. A Jupiter a bölcs öregek bolygója, ebben a kontextusban Püthagorasz pedagógiai karakterrel ruházza fel, a Szaturnusz ebben az összefüggésben egyfajta tanári szigort, nevelést, orientációt jelenthet.

Végül értékeljük a Jézus-monogram helyzetét! A monogram P-jének az íve a befogadó fejére íródik. Ez azt jelenti, hogy az ülő férfi „kedvezményezett”, szerencsés, a tudás javaiból részesül.

Érdekes közelebbről is szemügyre venni a tudás befogadját a 21. ábrán. Alakja egy derékszögű háromszöget formáz (áttetsző zölddel jelölve), számunkra jobb karja a felsőtestével egy négyzetre íródik (áttetsző sárgával jelölve). Mintha a tanulmányunk elején vizsgált nyomatról lépett volna le. De a legérdekesebb az a háromszög, amit úgy kapunk, ha a Pitagorasz-tételt megtestesítő zsákmányt, a tudós fejbúbját és a háromszög-tanítvány üléspontját összekötjük (utóbbi a kecskefej közepénél vettem figyelembe). Ez egy 3:4:5 oldalarányú derékszögű háromszög, ami a legkisebb úgynevezett Pitagorasz számhármast hozza. Azt a számhármast, amit Winkler Zoltán is megfigyelt a festményen...

21. ábra [3]

Irodalom és képjegyzék

1. Winkler Zoltán: Német benyomások, Dobogó folyóirat, Két Hollós kiadó, 2023 XXI. 4-5-ös szám;
2. A man pulling a net with two figures behind him, from the series 'Figurine', ca. ..., ca. 1656-1657. .CC0 Public Domain Designation

3.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1662_Rosa_Pythagoras_und_die_Fischer_Kat._Nr._59.1_anagoria.jpg; public domain,
4. Waszlavik László: The zodiac as a hidden abc of painting... Demonstration of the "EDM" coding system on the painting "The nativity" from the Belvedere gallery in Vienna, Academia. edu, 2023
5. Waszlavik László: [The life of Paul of Thebes, the hermit – as a Zodiac tale](#), Academia Letters, 2022
6. Irina Palagina: [Зодиакальный круг в китайской астрологии](#)
Az illusztrációk a képeket feldolgozott formában is tartalmazzák